

Oponentský posudek bakalářské práce Gabriely Pokorné Nespisovné jazykové prostředky v prózách Petry Soukupové

Bakalářská práce Gabriely Pokorné si klade za cíl popsat nespisovné jazykové prostředky a jejich funkci v prózách Petry Soukupové K moři, Zmizet a Marta v roce vetřelce. V teoretické části se obsáhle představuje dosavadní dílo Petry Soukupové a jeho recepce, vcelku obšírně práce popisuje také stratifikaci českého jazyka a v hlavních rysech představuje funkce substandardních jazykových prostředků v české literatuře od 19. stol. do současnosti. V praktické části práce analyzuje vybrané tři prózy na všech jazykových rovinách. Dochází k tomu, že z hlediska syntaktického jsou pro prózy charakteristické rysy mluveného jazyka jak v pásmu postav, tak v pásmu vypravěče, substandardní jevy podle výsledků analýzy slouží jako charakterizační prostředek postav – v jednotlivých prózách se frekvence jejich užívání liší.

K nejsilnějším stránkám práce podle mého názoru patří detailní popis všech prostředků, které jsou pro prózy Petry Soukupové nějak charakteristické (práce má rozsah práce diplomové). Toto odchylení od zadání práce (které slibovalo zaměření pouze na prostředky nespisovné) je vysvětleno tím, že v průběhu analýzy se vyskytlo mnoho „pozoruhodných jazykových jevů“ (s. 36), které se vedle prostředků nespisovných také podílejí na autorčině stylu. Toto rozšíření záběru práce je jistě pochopitelné, ale uvítala bych hlubší představení jevů, kterých si analýza bude všímat. V práci se totiž komentuje např. i užívání termínů a cizojazyčných výrazů, které za nijak příznakové nepokládám. Prosím proto autorku o vysvětlení, v čem je např. pro prózy Petry Soukupové důležité, že se v nich vyskytují jména *James Herriot*, *Raymond Chandler* nebo apelativa *steak* či *airbag* (s. 48), v čem je pro její styl podstatné, že užívá spojku *a* pro spojení dvou adjektiv (*odstrčená a dotčená*) nebo adverbii (*zle a hystericky*) (s. 42–43) či že jsou částice a citoslovce užity jako samostatné výpovědi (s. 58). Dále v práci postrádám rozbor závěrů, které plynou z toho, že autorka do popisu všechny tyto prostředky zařadila. Stejně tak by práci velmi prospělo zařazení shrnutí poznatků u jednotlivých děl. Analýza je velmi podrobná, ale není jasné, co z ní autorka usuzuje. Závěr je v tomto ohledu příliš obecný, nedostatečný.

Také částem 2 i 3 chybí shrnutí – v práci je postrádám o to víc, že není jasné, proč jsou zjištěné poznatky pro práci důležité a jak se do ní promítly. V teoretické části dále není jasné, proč se v představení recepce próz Petry Soukupové objevuje srovnání s jazykem Ireny Hejdové (s. 18). Na s. 28 se uvádí různá pojetí vztahu profesní mluvy a slangu, z přehledu však nijak nevyplývá, ze kterého pojetí a proč se autorka rozhodla ve své práci vyjít.

Oddíl 2.3 slibuje ve svém názvu, že se věnuje recepci próz Petry Soukupové, místo toho však shrnuje, co tuto autorku odlišuje od jejích současníků.

Na několika místech se uvádí, že vypravěč užívá nespisovných prostředků, když se chce přiblížit postavě – v textu se však nikde nemluví o tom, jak autorka tuto funkci definuje, ani jak ji v textech poznala.

V textu se určité jevy považují za převažující (expresivní výrazy, s. 76), často se vyskytující (neurčitá zájmena, s. 45) nebo dominantní (nespisovné prostředky jako celek, s. 81) apod. Není přitom jasné, co je srovnávacím základem.

Na s. 46 se deminutivní adjektiva vyskytují na dvou místech, není ale zřetelné proč. Dále mi v této pasáži nebylo jasné, co znamená, že „nelze vypožorovat jistou tendenčnost k zvolení konkrétního deminutiva“ (s. 47). Na s. 63 není jasné, jak se liší volné přiřazování výpovědí a asyndeton.

Po stránce formulační je práce uspokojivá, nedostatky jsou spíše ojedinělé – např. za nepřilíši šťastná pokládám vyjádření „[z]áměna kodifikované hlásky *i/í* za nekodifikovanou obecněčeskou hláskovou skupinu *-ej*“ (s. 49), „[n]ápodoba zjednodušení hláskových skupin v běžné mluvě je v textu patrná vynecháním písmen“ (s. 37), „v instrumentálu substantiv plurálu“ (s. 39), „pohled vypravěče se směrem do minulosti“ (s. 41) nebo „[u] matky je kodifikovanost zachována více“ (s. 50). Plynulost čtení občas narušuje příliš eliptické vyjádření (na s. 47 není jasné, jak navazuje fráze „*s proprii*“ na zbytek textu, totéž u slova „zájmena“ na s. 57), pro posouzení relevantnosti příkladů občas chybí kontext (např. na s. 61 nelze bez kontextu posoudit, zda se jedná o parcelaci nebo ne). Od strany 58 až do konce práce se z dosud plynulého výkladu občas stanou spíše výpisky v bodech.

Poměrně značný je výskyt věcných nesrovnalostí – u tvarů adjektiv a zájmen v plurálu se tvrdí, že alternuje *-é* a *-ý*, z hlediska rozdílu spisovnost–nespisovnost by se však měla u uvedených příkladů konstatovat alternace *-é/-á* x *-ý* (s. 39); konstatuje se užívání neslovesných větných celků (s. 41), toto pojmenování se však nikde nedefinuje; pojem abreviace je užíván pro popis vzniku pojmenování jako *intr* nebo *reprák* (s. 47); mezi anglicismy se objevují *Requiem Guiseppa Verdiho* a *Chinaski* (s. 48); tvary jsou *sou*, *sme* jsou opakovaně uváděny jako „zkrácené tvary verba *být*“ (např. s. 50); v celé práci se nereflktuje, že ve tvarech jako *sou*, *pučim*, *puđu* odpadá pobočná slabika tvořená sonorou *j* (s tím souvisí i fakt, že když se o tomto jevu mluví u přítomných tvarů slovesa *být*, vyjmenovávají se všechny osoby kromě 3. os. sg., aniž by se reflektovalo, že v této osobě k danému jevu docházet nemůže (s. 53)); formy jako *mohls*, *mělas* jsou označeny jako verba s připojeným *se/si* (s. 52); tvary jako *jedem* nebo *dělaj* jsou označeny jako tvary bez koncovky (s. 55); jako parcelace přívlastku je označeno vyjádření *Táta mě nemá rád, protože nemám nohu. Jednoduchý.* (s. 58); o vyjádření *Ona totiž dnes dovolená, protože nějaký doktor během dne.* se mluví jako o specifickém, protože je v něm elipsa slovesného tvaru (s. 75), pády jmen přítom ukazují na hlubší modifikaci než jen na elipsu.

Překlepů je v práci minimum (např. *užití* (s. 22), *alternací* místo *alternaci* (s. 49), *spontánnost* místo *spontánnosti* (s. 51)), stejně jako pravopisných chyb (např. chybí interpunkce při oddělení apozice na s. 32 i při oddělení příkladů na s. 60, na s. 65 se vyskytuje závorka chybně oddělená čárkami). Naproti tomu typograficky je práce výrazně nezvládnutá především s ohledem na způsob citování z primárních textů – množství různých stylů citování je neúnosné a velmi při čtení ruší (vyskytují se čísla stran v závorkách i bez nich, s uvedením zkratky *s.* i bez ní), autorka také systematicky nerozlišuje pomlčku a spojovník (desítky výskytů), občas nedůsledně pracuje s kurzívou u slov (např. s. 23), často je v ní nedůsledná u interpunkčních znamének (např. s. 36). Není také jasné, proč se v některých příkladech podtrhává, ale v jiných ne. Na s. 70 se výrazně změní grafické zpracování výkladu (důležité pojmy jsou podtrhány).

Přes všechny tyto jevy však práci pokládám za splňující nároky kladené na bakalářské práce, doporučuji ji k obhajobě a navrhuji hodnotit jako dobrou.